

OPPONENSI VÉLEMÉNY

BOROS ESZTER MA építőművész hallgató diplomatervéhez

Nyugat-Magyarországi Egyetem
Faipari Mérnöki Kar
Alkalmazott Művészeti Intézet
Belsőépítész Tanszék

A diplomaterv témája: Alagút kávézó, Budapest

Kiváló helyszínt és témát választott diplomatervének Boros Eszter.

A helyszín régóta foglalkoztatja a város és az I. kerület polgárait, vezetőit és az építészeti művelőit egyaránt. Hasonló neuralgikus pontja a városnak, mint az alatta és mellette lévő sarokfoghíj, vagy a Szent György téren a volt minisztériumi épület helye. Közbeszéd tárgya a helyszín és annak problémái, mégsem foglalkozott vele komolyan a városvezetés. Az eddig felmerült megoldási javaslatokat egyetemi zárthelyi feladatokban, vagy diplomatervek tablóin kereshetjük és találhatjuk meg a leginkább. A mai napig nem született hivatalosan, a médiában is publikált olyan építészeti terv, ami a kialakult helyzetre akár megnyugtató, akár provokáló vagy vitára ingerlő választ adott volna. Feltehetőleg, ha valamilyen megoldás születni fog, arról is megépült állapotában fogunk tudomást szerezni – és utólag vitatkozni. Minden terv – ez a diplomaterv is – jó alkalmat ad arra, hogy a helyszín problémáit és a lehetséges megoldásokat átgondoljuk.

A helyszínről és a programról

A tervezés előzményét jelenti és a terv koncepcióját megerősíti, hogy ezen a helyen régen is kávéház állt, Klösz György fotóin látható is az a saletli, ami megjelenésében a Sikló felső építményéhez hasonló megjelenésű üvegház volt.

„A név kötelez”, mondja egy latin mondás; „Alagút kávézó” – ezt a nevet adta tervének a diplomázó, amiben benne van a követelmény is és az ambíció is: az egész Alagúttal kell foglalkozni.

A terv mellé készített tanulmányban Boros Eszter részletes leírást ad a Lánchíd és az Alagút építményéről és azok tervezéséről, az Alagút keleti homlokzati építményében elhelyezkedő hídmesteri lakásról és egyéb helyiségekről. Ezekből nyilvánvalóan kiolvasható, hogy az Alagút felső teraszának a problémái összefüggenek a Siklóval és építményeivel, a Lánchíddal és építményeivel, továbbá az Alagúttal és annak építményeivel. Ezek közül az összefüggések közül többet fel is tár, pl. tanulmányában meg is említi, hogy a hídmesteri lakásokat bejárva, idézem: „...az volt az érzésem, hogy ezek az építmények a kialakításuk és elrendezésük alapján nem valók hosszútávra lakásnak, és a megközelítésük is hasonlóan problémás”. A diszpozícióból következhetne, hogy az Alagút tetején lévő kávézó építészeti tervei a hídmesteri lakásokkal, azok jövőbeli funkciójával, és hasznosításának építészeti javaslataival is foglalkozik. Ez a gondolat azonban megmarad a felvetés szintjén, valójában a terv kizárólag a felső, jelenleg beépítetlen terasz beépítésére ad építészeti javaslatot. Természetesen nem várható el egy diplomatertvtől, hogy megoldja az Alagút környékének minden problémáját. Személy szerint megértem és ezért részben el is fogadom, hogy a feladat leszűkül erre a területre. Azt viszont hozzá kell tennem, hogy a feladat megoldása csak részben tekinthető építészeti-formatervezési feladatnak, másik részben a programadás is a feladat része, sőt, ez erőteljesen meghatározza az építészeti megoldást (ez a „hogyanak”, az előzőé pedig a „mitnek” a kérdése). Így nyilvánvalóan a program leszűkítésével a diplomázó a saját építészeti lehetőségeit is korlátozta.

Minden esetre azzal, hogy Eszter a hídmesteri lakás traktusa mögött helyezte el a kávézó építményét, - attól megfelelő távolságra elhúzva -, nyitva hagyta a két építmény közti kapcsolat megteremtésének a lehetőségét.

A kávézóról és a teraszról

A diplomázó is utal rá, hogy a helyszínen érdekesen rétegződnek egymásra a a XIX. század, a XX. század eleji és az ötvenes évekből származó építmények, támfalak és teraszok, mindegyik ráakódnak a spontán természeti elemek (a nagyra nőtt fák) és a részben tervezett kertészeti megoldások. Vagy az utóbbi időkben épített szögesdrót rendszer, a „Kihajolni veszélyes” feliratokra emlékeztető figyelmeztető táblával, a hivatali tehetetlenség és ostobaság szimbólumával. De a hely elhanyagoltságában is varázslatos, gyönyörű a kilátás, tágasság van és árnyat adó fák teszik emlékezetessé az itt töltött időt.

Eszter a terület nyugati részén helyezi el a kávézó épületét és ezzel a döntéssel egyet tudok érteni. Azt gondolom, hogy az Alagúttól balra lévő építmények (a Barbakánhoz felvezető út indításánál a ház méretű téglafal, maga a Sikló és építményei) egy viszonylag összefüggő épített elementsort adnak, aminek az Alagút kapuzata hangsúlyos lezárást ad (utána a jobb oldalon fákkal benőtt domboldal van már). Így ezt a lezárást hangsúlyozza és erősíti a kávézó kétszintes épülettömege. És jönnek tünik azért is ez az aszimmetrikus elhelyezés, mert így a Sikló hídjára felől kialakult nagyméretű kilátó teraszt is szabadon hagyja, ami a levegősség legfontosabb eleme.

A keleti oldal beépítésének van azonban két érzékeny pontja. Az egyik egy oldalsó terasz, ami ránőtt az Alagút terasz-építményére. Ez a terasz feltehetően azért keletkezett, mert a Palota felől levezető lépcső pont ezzel szemben van (egy szép kis klasszicista szoborfülkével díszítve), tehát ha nem lenne a terasz, akkor a lépcső a „levegőbe érkezne”. Ráadásul ide érkezik keleti irányból az Ellyps sétány is, ezért volt szükség itt térbővületre. Ezt a térbővületet azonban a diplomázó elépíti, kávézója egészen idáig, a torkolatig hátranyúlik. Ezzel ezt az oldalsó teraszt, - ami most ennek a térnek a része -, leválasztja és gazdasági bejáratát degradálja. (Magunk közt szólva: egy 60 fős kávézó gazdasági bejáratának elég egy oldalajtó, bárhová nyíljon is). Így az ebből az irányból érkezők előtt a teret és a kilátást az épület eltorlaszolja. Ez hibás döntés, már csak azért is, mert itt áll az a gyönyörű, illatozó hársfa, aminek a hatalmas lombosága az az elem, ami ezt a helyet mégiscsak a földi paradicsomhoz teszi hasonlatossá – csináljunk bármiféle árnyékolást, ennél jobb nincs. Ha valaki ezt a hársfát tényleg ki akarná vágni, számoljon azzal, hogy akkor odaláncolom magamat hozzá. Tulajdonképpen a tervnek ez a problémája könnyen orvosolható, mert ebben a hátsó traktusban kizárólag kiszolgáló helyiségek vannak, amik az alsó szint támfalába egy mozdulattal áthelyezhetők.

Magával a kétszintes épülettömegeg kapcsolatban annyi észrevételem van, hogy minden dicsérendő transzparenciája ellenére nekem túlságosan tömbszerű. Jobbnak találtam volna akár a felső szint konzolos kinyúlásával létrejövő levegősebb elhelyezést, ami az alsó terasz részbeni lefedését is megoldhatta volna. Így maradnak az obligát napernyők a nap elleni védekezés céljára, vagy a napvitorla, amit magas ára miatt nem biztos, hogy megfinanszíroznának. Ezzel kapcsolatban hadd idézzem a katalán Oscar Tusquets Blanca építész, aki az építészet lényegét így foglalja össze: „Az építészet emlékeztető árnyas terek létrehozásának a művészete”.

A terv a terasz nyugati oldalfalának a lezárására és a kávézó két terasz-szintjének az összekötésére egy érdekes megoldást javasol: sakktableszerűen elhelyezett lefelé lépcsőző zöld teraszokat tervez. Nekem a megoldás tetszik, szellemesnek és frissnek találom – egy megjegyzéssel: a kis teraszok méretét talán érdemes lenne úgy meghatározni, hogy akár egy-egy asztal, székekkel is elférhessen rajta. Magyarán, ne csak a kertnek legyenek a szépséget szolgáló elemei, hanem lehessen használni is őket.

Végül az épületet burkoló és árnyékoló médiafelületről ejtek néhány szót. Az ötlet nagyon tetszik. Egy ilyen médiafelület képes nagyon sok szinten kommunikálni a környezetével, egyszerre tud a nagyváros mondén eleme és ugyanakkor titkokat sejtető és intim is lenni. Olyan elem, ami önmagában is képes törzsközönseget kialakítani, vendégeket ide vonzani. Főként az esti képben növeli az építmény jelszerűségét, a hely jelentőségét. Két további lehetőségre hívnám fel a figyelmet: az egyik az, hogy ha már – nagyon helyesen – alagútszerűen körbeveszi a házat (lásd: Alagút kávézó), akkor a belső tér minden irányából láthatóvá tenném. Legyen meg a teljes transzparencia: tehát én az egész kávézó-kockát üvegből csinálnám, a mennyezetét is, - minden más, ami belülről megjelenik, csak installáció. A másik, ami a már emlegetett „emlékezetes árnyas terek” kérdése. Ha a külső árnyékoló és médiafelület nem tapadna közvetlenül az épületre, hanem finom kis köztes terek alakulnának ki a külső és a belső hártya között, a külső és a belső terek között, az tovább gazdagíthatná azt az érdekes és látványos térrendszert, aminek a kezdő lépéseit, a diszpozícióját a diplomatervezés elénk tárta.

Budapest, 2012. 06. 09.

Sugár Péter építész